

TCFD rapport 2020

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	3
2	VIRKSOMHETSSTYRING.....	3
2.1	Styrets rolle med klimarelaterte trusler og muligheter	3
2.2	Ledelsens rolle i vurdering, styring og håndtering av klimarelaterte trusler og muligheter	4
3	STRATEGI.....	5
3.1	Klimarelaterte trusler og muligheter over ulike tidshorisonter.....	5
3.2	Hvordan klimarelaterte risikoer og muligheter vil påvirke strategi, forretningsområder og finansiell planlegging.....	8
3.3	Påvirkning ulike klimarelaterte scenarier har for strategi, forretningsområder og finansiell planlegging (inkludert 2°C scenario)	9
4	RISIKOSTYRING.....	9
4.1	Hvordan klimarisiko påvirker ulike risikokategorier	9
4.2	Prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer	13
4.3	Prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere hvordan klimarelaterte risikoer er integrert i overordnet risikostyring.....	13
5	METODER OG MÅL	13
5.1	Metoder og beregninger for å vurdere om klimarelaterte risikoer og muligheter er i tråd med strategi og risikostyringsprosess	13
5.2	Klimagasser (GGH) og tilhørende risikoer for Scope 1, Scope 2, Scope 3 og de relaterte risikofaktorer	14
5.3	Måleindikatorer og resultater for å håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter	15
6	VIDERE ARBEIDER	15

1 INNLEDNING

Sparebanken Sørs misjon er å «Skape bærekraftig vekst og utvikling for vår landsdel».

For Sparebanken Sør innebærer bærekraftig utvikling, at banken skal bidra til positiv utvikling innenfor ESG, samt ivareta bankens samfunnsansvar i områder der banken har sin virksomhet. Arbeidet med bærekraft skal styrke konkurransekraft og redusere bankens ESG risiko. Banken skal som arbeidsgiver, investor, långiver og leverandør av finansielle produkter og tjenester, bidra til bærekraftig vekst og utvikling gjennom å forsterke de positive og redusere de negative påvirkningene på mennesker, samfunn, klima og natur.

TCFD-rapporten (Task force on Climate-related Financial Disclosures) fokuserer på klima, og er delt inn i fire hovedområder:

Virksomhetsstyring : Styring av klimarelaterte risikoer og muligheter.

Strategi : Effekter som klimarelaterte risikoer og muligheter har for bankens strategi, forretningsområder og finansiell planlegging.

Risikostyring : Systemer og prosesser banken benytter for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelaterte risikoer.

Mål og metoder klimarelaterte : Metoder, beregninger og mål som benyttes til å vurdere og håndtere risikoer og muligheter.

2 VIRKSOMHETSSTYRING

2.1 Styrets rolle med klimarelaterte trusler og muligheter

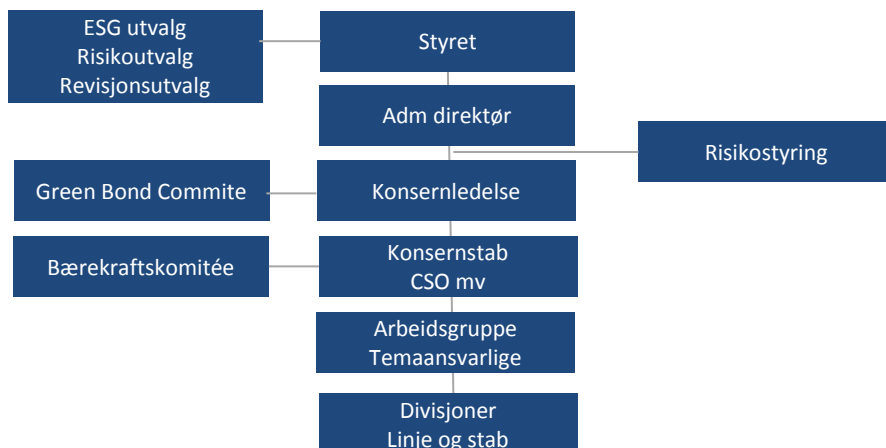
Styret har det overordnede ansvar for ESG, herunder klima. Styret vedtar bankens strategiplan. I bankens strategiplan inngår ESG og klima, som et av de prioriterte områdene. Styret behandler ulike styringsdokumenter, rapporter og handlingsplaner knyttet til ESG og klimarelaterte risikoer og muligheter. Dette omfatter bla Strategi Bærekraft, Policy klima og miljø, Klimarapporter (GHG) og Bærekraftsrapporter. Styret behandler også store kredittsaker hvor ESG og klima er integrert i kredittprosessene. Styret fastsetter overordnede mål og risikorammer for klimarelaterte risikoer og muligheter i bankens rammeverk for risikostyring.

Styrets målsetting er at klimarisiko skal integreres og operasjonaliseres i alle relevante forretningsområder.

Videre har styret fokus på å utnytte de muligheter som det grønne skiftet representerer. For å ivareta forretningsmessige muligheter, kundenes behov og samtidig bidra til reduserte klimautslipp, er det viktig å tilrettelegge for digitalisering av bærekraftige aktiviteter, produkter, tjenester og finansiering.

2.2 Ledelsens rolle i vurdering, styring og håndtering av klimarelaterte trusler og muligheter

Organisasjonsstrukturen for arbeidet med ESG og klimarisiko i Sparebanken Sør er vist i figuren under.

Styret:

ESG er et prioritert område i strategiplanen til Sparebanken Sør. Styret har som mål å integrere og operasjonalisere ESG i alle deler av virksomheten. Styret deltar aktivt og behandler og godkjenner overordnede saker og styringsdokumenter innenfor ESG området.

ESG utvalg:

ESG utvalg er styrets eget utvalg, som behandler og forbereder ESG saker for styret.

Administrerende direktør:

Administrerende direktør har ansvaret for at strategien blir implementert.

Risikostyring:

Risikostyring har ansvar for overvåking og rapporterer selskapets ESG risiko og risikohåndtering.

Divisjonsdirektører i konsernledelsen:

Divisjonsdirektører har det overordnede ansvar for oppfølging av ESG og klimarisiko.

Divisjon Konsernstab:

Divisjon konsernstab har det faglige ansvaret, samt ansvar for tilrettelegging, koordinering, kommunikasjon og oppfølging av arbeidet på overordnet nivå.

Arbeidsgrupper tema:

Det er etablert flere arbeidsgrupper med ansvarlige for tema. Sammen med Konsernstab arbeider denne gruppen med å integrere og operasjonalisere ESG innenfor respektive forretnings-/temaområder.

Divisjoner i linje og stab:

Linje og stab har ansvar for å operasjonalisere tiltak og handlingsplaner og følge disse opp.

Green Bond Committee:

Green Bond Committee har ansvar for at forpliktelser i rammeverket for grønne og bærekraftige obligasjoner ivaretas.

Arbeidet med ESG er godt forankret i bankens styre og ledelse.

Informasjon om status og utvikling av klimarelaterte trusler og muligheter skal integreres i kvartalsvise risikorapporter som går til konsernledelse og styre.

Ledelsen har prioritert følgende forretningsområder som viktigst når det gjelder klimarelaterte trusler og muligheter:

1. Utlån.
2. Investeringer.
3. Finansiering.
4. Øke porteføljen av bærekraftige produkter, tjenester og distribusjonsløsninger.

3 STRATEGI

3.1 Klimarelaterte trusler og muligheter over ulike tidshorisonter

Klimarisiko representerer tre risikotyper:

- Overgangsrisiko : Risiko ved overgang til nullutslipps samfunn, som omfatter politisk og regulatoriske forhold, teknologi, marked og omdømme.
- Fysisk risiko : Akutt risiko pga ekstremvær som fører til orkaner, oversvømmelser mv. Kronisk risiko som er langsiktige klimaendringer som påvirker temperatur, havnivå mv.
- Ansvars risiko : Selskaper kan bli holdt ansvarlig for skader som forvoldes pga klimaendringer og reguleringer som ikke hensyntas.

Sparebanken Sørs tilnærming til klima er todelt:

- Direkte påvirkning fra bankens egen virksomhet.
- Indirekte påvirkning fra bankens forretningsområder.

Påvirkningen handler om hvordan bankens forretningsvirksomhet blir påvirket av klima, men også hvordan bankens forretningsvirksomhet påvirker klima.

Bankens «Policy klima og natur», skal bidra til at banken har tydelige prinsipper og retningslinjer som viser hvilke krav og forventninger banken har til kundene, leverandørene og samarbeidspartnerne. Sparebanken Sør skal bidra positivt for å redusere direkte og indirekte klimautslipp. Målsettingen er å legge til rette for mer bærekraftig utvikling i banken og hos kundene, leverandører og samarbeidspartnerne.

Tidshorisonter som er lagt til grunn:

Klimarisiko og tidsperspektiv	Tid, år
Kort sikt	1 - 10
Lang sikt	10 - 30

Da det er beheftet med stor usikkerhet å vurdere og kvantifisere fremadskuende klimarelaterte risikoer og muligheter i de ulike tidshorisonter, er det er valgt å se bort fra en tidshorisont på mellomlang sikt.

Tidshorisontene er tilpasset mål til klimareduksjon:

2030: Redusere klimautslipp med 55 % (interne mål, Norge sine mål og EU mål).

2050: Nullutslipp (Parisavtalens mål om nullutslipp).

Klimarelaterte risikoer:

Risiko type	Beskrivelse	Potensiell finansiell påvirkning for Sør	Påvirkning risiko	
			Kort (0 - 10 år)	Lang (10-30 år)
Overgangsrisiko	Reguleringsrisiko /politisk risiko		dd. - 2030	2030 - 2050
	Sterk regulering for å nå Parisavtalens mål. Økte kostnader klimautslipp. Reguleringer vil påvirke kostnader klimautslipp, kapitalkrav, verdier på eiendeler, kostnader og tilgang til råvarer, innsatsfaktorer, infrastruktur, transport, rapporteringskrav, søksmål.	Økt mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap på utlån (EL) pga omstilling og svekket betjeningsevne som følge av reguleringer på klimaintensive produkter, råvarer, transport og innsatsfaktorer. Økte kostnader for å ivareta økte reguleringer og rapporteringskrav. Økte nedskrivninger eiendeler "stranded assets". Økte kapitalkrav på "ikke bærekraftig aktivitet".	Moderat	Høy
	Teknologisk risiko		dd. - 2030	2030 - 2050
	Økte kostnader til omstilling til klimavennlig teknologi, distribusjon, produkter og tjenester. Endring i produksjonsmetoder og innsatsfaktorer. Avskrivninger feilslått teknologi.	Økte investeringer til ny teknologi, produkter og tjenester. Kritisk størrrelse ift evne til omstilling. Avskrivninger på feilinvesteringer. Risiko for forvitring av relasjoner og kundelojalitet som er sentral for en regionbank, ved digitalisering.	Moderat	Moderat
	Markeds risiko		dd. - 2030	2030 - 2050
	Endringer i forbruk og etterspørsel pga omstilling til lavutslipp samfunn, vil påvirke produkter, produksjonsprosesser, innsatsfaktorer og verdier på aktiva . Endret forbruksmønster påvirker forretningsmodeller, kostnader, salg og inntjening.	Reduserte markedsandeler og inntekter pga endret kundeatferd, redusert forbruk. Økte kostnader til innsatsfaktorer og forsyningskjede kan gi svekket betjeningsevne og økte tap. Globalisering og økt konkurranse pga teknologi, digitalisering. For lite regional tilgang til og redusert "bærekraftige aktiviteter", økte finansieringskostnader. "Stranded assets".	Høy	Høy
Fysisk risiko	Omdømme risiko		dd. - 2030	2030 - 2050
	Negativ eksponering på klimarisiko vil kunne gi omdømmetap og redusert attraktivitet. Stigmatisering av produkter og bransjer.	Tap av omdømme pga manglende vilje eller evne til omstilling til lavutslipp samfunn kan føre til reduserte markedsandeler innskudd og utlån. Svekket tilgang til og pris på finansiering og egenkapital. Redusert verdi egenkapitalbevis.	Moderat	Moderat
	Akutt risiko		dd. - 2030	2030 - 2050
Fysisk risiko	Økt alvorlighetsgrad av ekstremvær som sykkloner og flom.	Økte tap, redusert verdi av pant og eiendeler på lokasjoner som er utsatt for ekstremvær. Økte kostnader forebygging av klimaskader og avkortning forsikringer. Reduserte inntekter pga avbrudd i produksjon, transport og forsyningskjede.	Lav	Moderat
	Kronisk risiko		dd. - 2030	2030 - 2050
Ansvars risiko	Endringer i vær/nedbør-mønstre . Stigende temperaturer. Stigende havnivå.	Samme som for akutt risiko, men kronisk risiko vil kunne gi større og mer permanente langtidsvirkninger.	Lav	Moderat
	Forsikringsrisiko og juridisk risiko		dd. - 2030	2030 - 2050
Ansvars risiko	Ansvar for skader påført tredjemann og samfunn.	Banken vurderer at denne risikokategorien har svært lav risiko for oss på kort sikt, og banken har derfor ikke tatt hensyn til i TCFD rapporten.	Svært lav	Lav

Klimarisiko og klimautslipp fra intern virksomhet i banken, er lav, men det er også her satt mål til reduksjon av klimautslipp. Potensialet for å redusere klimautslipp er størst innen energieffektivisering og reisevirksomhet.

I forretningsområdene vurderer banken følgende klimarelaterte risikoer som:

- Utlån: Risiko for økt mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap (EL). Høyere kapitalkrav til «ikke bærekraftige aktiviteter og produkter».
- Investeringer: Reprising av eiendeler og «stranded assets».
- Finansiering: Tilgang til, og pris på finansiering pga manglende «bærekraftige aktiviteter».
- Økt konkurranse, reduserte inntekter og høye kostnader ved omstilling til lavutslipp samfunn gjennom klimavennlig teknologi, produkter og endringer i forbruksmønstre.

For banken vurderes omstillingsrisikoen som den største, da Norge, i hvert fall på kort sikt, er mindre utsatt for fysisk risiko pga alvorlige klimaendringer.

Klimarelaterte muligheter:

Mulighet	Beskrivelse	Potensiell finansiell påvirkning for Sør	Påvirkning muligheter	
			Kort (0 - 10 år) dd - 2030	Lang (10-30 år) 2030 - 2050
Ressurs- effektivisering	Mer effektive prosesser for, transport, produksjon, og distribusjon. Økt resirkulering og gjenbruk. Energi-effektive bygninger. Redusert forbruk av innsatsfaktorer og råvarer. Redusert forbruk generellt.	Reduserte kostnader, digitale møter, digitale betjeningskonsepter og distribusjon. Redusert forbruk energi, arealer og andre driftskostnader eiendommer. Nye bransjer og kunder pga omstilling til sirkulærøkonomi resirkulering og gjenbruk.	Lave	Lave
Energikilder	Bruk av fornybar energi. Reguleringer og incentiver. Bruk av ny teknologi. Bedre karbonmarked. Skifte til desentralisert energiproduksjon.	Reduserte kostnader til energiforbruk. Finansiering av fornybar energi, strømlagring, energieffektive transportmidler, elbiler mv.	Svært lave	Svært lave
Teknologi, produkter og tjenester	Mer effektiv produksjon og distribusjon gjennom ny teknologi. Nye klimavennlige og resirkulerbare produkter og tjenester. Endret bruk av råvarer og innsatsfaktorer.	Reduserte kostnader pga ny teknologi og digitalisering. Økt inntjenning nye kunder, billigere finansiering, reduserte kapitalkrav pga bærekraftige aktiviteter. Meravkastning på bærekraftige investeringer og aktiva.	Moderate	Høye
Marked	Tilgang til nye markeder gjennom ny teknologi, nye produkter og tjenester. Bruk av offentlige incentiver. Diversifisering av forretningsmodell.	Økte inntekter nye markeder og kunder pga digitalisering og bærekraftige aktiviteter. Økt diversifisering og redusert risiko. Bedre tilgang til offentlig og privat risikokapital i grønne prosjekter og næringer, kan bidra til vekst og risikodeling.	Moderate	Høye
Styrke/evne til omstilling	Deltakelse i fornybare programmer og tilpasning til klimavennlige tiltak.	Deling av kunnskap, teknologi, produkter og systemer med samarbeidspartnere gjennom felles ambisjoner om å oppnå mål i Parisavtalen. Omstilling av interne ressurser og rekruttering av ny kompetanse.	Lave	Lave

Når det gjelder klimarelaterte muligheter vurderer banken at disse er størst innenfor områdene:

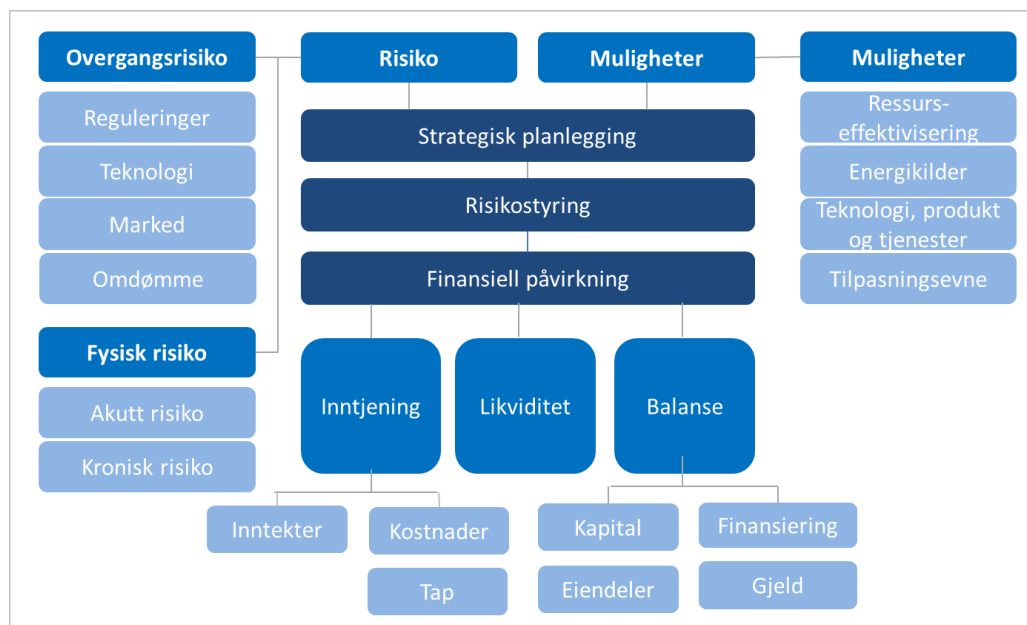
- Utlån: Vekst i inntjening og volum fra bærekraftige aktiviteter, nye markeder og bransjer. Reduserte kapitalkrav til bærekraftige aktiviteter.
- Investering: Meravkastning og kapitalallokering i bærekraftige aktiviteter.
- Finansiering: Bedre tilgang og lavere pris på finansiering gjennom bærekraftige aktiviteter.
- Kostnadsreduksjon: Effektiv betjening og distribusjon gjennom digitale løsninger.

3.2 Hvordan klimarelaterte risikoer og muligheter vil påvirke strategi, forretningsområder og finansiell planlegging

Sparebanken Sør er en regional sparebank, hvor forretningsmodellen er en integrert verdikjede som omfatter utvikling, produksjon og formidling av finansielle produkter og tjenester. Distribusjon av produkter gjennom eierselskaper og samarbeidspartnere utgjør en viktig del av forretningsmodellen. Sparebanken Sør betjener kundene gjennom en kombinasjon av salgskontorer og digitale løsninger. Digitalisering og analytisk tilnærming preger aktiviteter gjennom hele verdikjeden. De største forretningsområdene er utlån til privat- og bedriftsmarkedet samt finansiering og investering. Forretningsvirksomheten utøves innenfor rammen av selskapets strategi, eierstyring- og selskapsledelse og etiske retningslinjer.

Sparebanken Sør driver tradisjonell bankvirksomhet innenfor lån, sparing og formidling av beslektede produkter som leasing, forsikring, fond, eiendomsmedling mv. Det vesentlige av inntektene er knyttet til utlån og finansiering. Investeringer og inntekter fra andre produkter i egen regi, eller gjennom datterselskaper og samarbeidspartnere er også viktige forretningsområder for banken, selv om effektene av finansielle resultatene fra disse er vesentlig mindre.

Figuren under viser sammenhengen mellom klimarelaterte risikoer, muligheter og strategisk og finansiell påvirkning.

Klimarelaterte risikoer og muligheter vil få størst påvirkning på Sparebanken Sørs strategi, forretningsområder og finansiell planlegging på følgende områder:

- Tilpasning til nye reguleringer, EU taksonomi, EBA mv.
- Omorganisering av kapital til bærekraftige aktiviteter.
- Endring i konkurransesituasjon gjennom teknologiutvikling og digitalisering.
- Endringer i kundeadferd og preferanser til produkter og betjening tilpasset lavutslipp samfunn.
- Endringer i kunde og bransjesammensetning gjennom utfasing av virksomhet som er klimaintensiv og nye klimavennlige aktiviteter og bransjer.
- Reprising av eiendeler og aktiva.
- Pris og tilgang til egenkapital og finansiering

I et kortsiktig perspektiv er det for viktigst å ta hensyn til følgende risikoområder og muligheter:

- Integrere og håndtere klimarisiko i utlånsportefølje, investering og finansiering. I et kortsiktig perspektiv på 1 – 3 år tror banken at risikoen er relativt lav både med hensyn til overgangsrisiko og fysisk risiko.
- Etablere gode teknologiplattformer, digitale betjeningsløsninger og distribusjonskanaler.
- Etablere og bygge volum av bærekraftige produkter, tjenester og obligasjoner.
- Bygge intern kompetanse i hele organisasjonen for å kunne omstille seg til et lavutslipp samfunn og sørge for at banken har evne og vilje til omstilling.
- Ivareta regulatoriske krav.

Det bør gjøres en kvalitativ og kvantitativ analyse i alle relevante forretningsområder for å kartlegge klimarelaterte risikoer og muligheter i et kort og langsiktig perspektiv.

3.3 Påvirkning ulike klimarelaterte scenarier har for strategi, forretningsområder og finansiell planlegging (inkludert 2°C scenario)

Dette punktet omhandler hvordan ulike klimarelaterte scenarier vil påvirke bankens strategi, forretningsområder og finansiell planlegging.

Kort beskrevet omfatter dette:

1. Utarbeide modeller og klimascenarier (1,5 – 2 grader med rask/sen tilpasning, og et 3 - 4 grader hot/house scenario) i et 10 års perspektiv.
2. Etablere datagrunnlag og forutsetninger for klimascenariene.
3. Modellere de ulike klimascenarier.
4. Analysere og vurdere resultater og hvilken påvirkning scenariene vil få for strategi, forretningsområdene og finansielle resultater.
5. Vurdere mulige tiltak.

Dette er et krevende arbeid både av hensyn til kompleksitet, manglende data og modeller og en lang tidshorisont med mye usikkerhet til effekter av både klimarelaterte risikoer og muligheter.

4 RISIKOSTYRING

4.1 Hvordan klimarisiko påvirker ulike risikokategorier

Klimarisiko er ikke en egen isolert risiko, men er en viktig risikofaktor som påvirker andre risikokategorier som kredittrisiko, markedsrisiko mv. Det er nedenfor vist sammenhengen mellom klimarisiko og de mest sentrale risikokategoriene.

Risiko type	Overgangsrisiko	Påvirkning risiko		Fysisk risiko	Påvirkning risiko	
		Kort (0 - 10 år) dd - 2030	Lang (10-30 år) 2030 - 2050		Kort (0 - 10 år) dd - 2030*	Lang (10-30 år) 2030 - 2050
Kreditrisiko	Reguleringer og endringer i kundeferdigheter knyttet til klimaendringer, kan utløse svekket betjeningsevne (PD) og reduserte pantverdier (LGD) hos kunde og føre til økte tap (EL).	Moderat	Høy	Økte tap (EL) på kunder, bransjer og sektorer som er utsatt for reduserte verdier på pant og eiendeler pga klimaendringer.	Lav	Moderat
Markedsrisiko	Overgangsrisiko som reguleringer, teknologi, produkter og kundeferdigheter kan generere "stranded assets" og reprising av verdipapirer og andre eiendeler.	Moderat	Høy	Klimakatastrofer kan føre til rask reprising, endringer i volatilitet, og tap av verdier på eiendeler og aktivaposter .	Lav	Moderat
Operasjonellrisiko	Negative påvirkninger av regulatoriske endringer på interne prosesser og leverandører kan føre til økte tap.	Lav	Moderat	Skader av ekstremvær på eiendom, infrastruktur, innsatsfaktorer, og mennesker kan gi økte tap.	Svært lav	Lav
Likviditetsrisiko	Manglende omstilling og lav andel bærekraftige aktiviteter, påvirker rating, tilgang til og pris på finansiering. En rask reprising av verdipapirer kan redusere verdien på bankens likviditetsbuffer.	Lav	Moderat	Svekke betjeningsevne og kostnader til forebygging og reparasjon av klimahendelser kan påvirke kundenes innskudd.	Svært lav	Lav
Forretningsrisiko	Reduserte inntekter pga manglende omstilling lavutslipp samfunn . Høye kostnader ved manglende digitalisering og teknologiutvikling. Økt volatilitet i resultater pga raske skiftninger i reguleringer og kundeferdigheter.	Lav	Moderat	Fysiske skader på eiendom, data og mennesker pga alvorlige klimahendelser kan gi økte kostnader og reduserte inntekter.	Svært lav	Lav
Strategisk risiko	Manglende omstilling og tilpasning til lavutslipp samfunn , vil påvirke lønnsomheten og bankens standing.	Moderat	Moderat	Risiko for tap på aktiva og eiendeler som er utsatt for alvorlige klimahendelser.	Svært lav	Lav

Kreditrisiko:

Klimarisiko relatert til kreditrisiko er primært knyttet til utlån. Personkunder utgjør det største volumet med ca. 66 % av totale utlån, hvorav boliglån utgjør ca. 90 %. Bedriftskunder består av relativt små SMB kunder, med god diversifisering med hensyn til geografi og bransje. Næringsstrukturen i markedsområdet, samt eksklusjonskriterier til Sparebanken Sør som fremgår i «Policy ansvarlig kredittgivning», medvirker til at banken i praksis ikke har utlån i bransjer med høye klimautslipp, www.sor.no.

Med bakgrunn i data fra Statistisk Sentralbyrå for utlån og klimautslipp fra ulike bransjer, er det laget en analyse over klimautslipp for utlånsporteføljen til Sparebanken Sør. Metoden og data er beheftet med usikkerhet, da korrelasjonen mellom utlån og klimautslipp er usikker, samt at det kan være store variasjoner i utslipp fra kunder innen en bransje. På et porteføljenivå vil beregningene allikevel gi en god indikasjon på omfang av klimautslipp, samt å få oversikt over hvilke bransjer som bidrar mest til klimautslipp i vår utlånsportefølje.

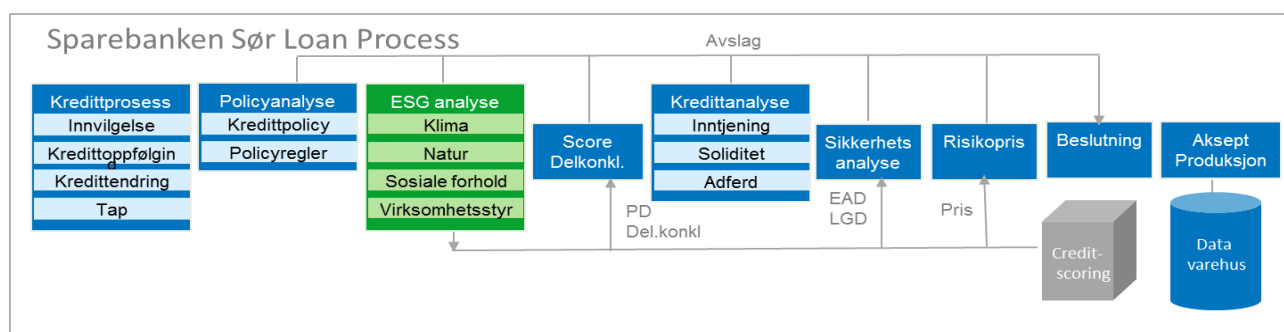
Fordelingen av utlån og klimautslipp på markeder og bransjer fremgår av tabellen under:

KPI	Norge (11/2020)		Sparebanken Sør (2020)	
	Utlån MNOK	CO 2 1000 tonn	Utlån MNOK	CO 2 1000 tonn
Personkunder (husholdninger)	3.699.110	4.917	73.662	97,9
Jordbruk og tilknyttede tjenester	66.171	4.914	801	59,5
Skogbruk og tilknyttede tjenester	5.915	36	158	1,0
Fiske og fangst	80.501	370	313	1,4
Bergverksdrift og utvinning	11.151	279		
Utvinning av råolje og naturgass	15.121	15.229		
Industri	90.850	11.933	861	113,1
El-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	49.486	1.699		
Vannforsyning, avløps- og renovasjon	13.915	1.499		
Utvikling av eiendom	135.751	1.301	4.104	39,3
Bygge- og anlegg	66.468	637	1.623	15,6
Varehandel	80.914	1.104	1.395	19,0
Sjøfart og lufttransport	79.392	20.815		
Transport land	80.699	2.087	590	15,3
Hotell og restaurant	20.475	133	399	2,6
Borettslag			1.281	0,2
Omsetning og drift av fast eiendom	793.389	122	19.303	3,0
Tjenesteyting og offentlig	246.362	1.670	7.369	50,0
Sum Bedriftsmarked	1.836.560	63.828	38.197	319,9
Sum Personmarked og Bedriftsmarked	5.535.670	68.745	111.859	417,8
Sør sin andel av Norge, %			2,02	0,61

Klimautslipp fra Sparebanken Sør sin utlånsportefølje er relativt lave, også sammenlignet med klimautslipp fra «Norgesporteføljen». Sparebanken Sør sine utlån utgjør ca. 2,0 % av samlede utlån i Norge, mens klimautslippene til banken utgjør 0,6 % av samlede klimautslipp. Det vesentlige av klimautslippene i personmarkedet kommer fra boliglån.

Banken er mest eksponert for klimautslipp i utlån til bedriftsmarkedet. Bransjene «Jordbruk, Industri, Utvikling av eiendom, Bygg og anlegg og Transport», har de relativt største klimautslipp. Klimautslipp fra disse bransjene utgjør ca. 76 % av de totale utslipp i bedriftsmarkedet, men utgjør bare ca. 22 % av bankens totale utlån til bedriftsmarkedet. Bankens utlån til «Utvikling og drift av eiendom» utgjør ca. 51 % av totale utlån til bedriftsmarkedet, mens tilsvarende klimautslipp utgjør bare ca. 1 %.

Sparebanken Sør har integrert modul for ESG analyse i kredittprosesser for bedriftsmarkedet, kfr figuren under.

ESG-modulen har spesielt fokus på klima, men dekker ESG-områdene:

- Eksklusjonskriterier: Inngår i Policy analyse.
- Bransje: Rammeverk for styring av bransjer og bransjespesifikke vurderinger og krav.
- Klima: Vurdering av hvordan fysisk risiko og overgangsrisiko kan påvirke kunden og sakens betjeningsevne og sikkerheter, og gi økt sannsynlighet for mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap (EL).
- Natur: Vurdering av hvordan kundens virksomhet påvirker natur.
- Sosiale forhold: Vurdering om kunden og kundens samarbeidspartnere etterlever krav og internasjonale konvensjoner til sosiale forhold, arbeids- og menneskerettigheter.
- Virksomhetsstyring: Vurdering av hvordan kunden og kundens samarbeidspartnere etterlever krav og internasjonale konvensjoner til virksomhetsstyring.

Scoring: På bakgrunn av forannevnte moduler scores kunden i lav, middels eller høy risikoklasse, som gir grunnlag for styring av prosess, fullmakter og pris. Data fra ESG modulen vil bli benyttet i forbindelse med rapportering på sak, kunde og portefølje.

Markedsrisiko:

Klimarisiko i forhold til markedsrisiko er primært knyttet til avkastning og verdiutvikling på eiendeler og verdipapirer, og hvorvidt disse kvalifiserer til bærekraftige aktiviteter iht EU taksonomi, eller ikke.

Banken har utarbeidet «Policy for ansvarlig investering og ansvarlige verdipapirforetak».

Policy dokumentet omfatter:

- Egne investeringer i eierposisjoner i selskaper.
- Plassering av bankens likviditetsportefølje.
- Verdipapirer i fond, som banken formidler til kunder fra andre fondsleverandører. Banken driver ikke kapitalforvaltning i egen regi, men vi krever at fondsleverandører etterlever de samme krav til ESG.

Gjennom årlige rapporter kvalitetssikrer banken at policy og krav til ESG og klima etterleveres.

Vi beregner pt ikke klimautslipp i disse porteføljene, men forutsetter at fondsleverandørene gjøre dette i samsvar med lovgivningen. Andel investeringer som er bærekraftige, vil være sentral måleindikator når kriterier med hensyn til EU taksonomi er på plass.

Operasjonell risiko:

Klimarisiko i forhold til operasjonell risiko er primært knyttet til tap av omdømme og marked pga manglende tilpasning til lavutslipp samfunn, samt feilinvesteringer teknologi, tapte verdier pga ekstreme klimahendelser.

Operasjonell risiko følges opp gjennom bankens internkontroll samt rapportering i bankens system for uønska hendelser.

Likviditetsrisiko:

Klimarisiko i forhold til likviditetsrisiko er primært knyttet tilgang og pris på finansiering. Manglende volum av bærekraftige aktiviteter i forhold til EU taksonomi, kan medføre redusert tilgang til og økt pris på finansiering.

Andel bærekraftige lån og grønne obligasjoner i forhold til EU taksonomi, vil være sentral måleindikator til å følge opp risiko på dette området. Det samme vil gjelde i forhold til risikovekter med hensyn til kapitalkrav.

4.2 Prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer

Når det gjelder klimarisiko i egen virksomhet, vil denne bli fulgt opp gjennom årlige målinger av klimautslipp. Det er også igangsett et arbeid for å kartlegge bankens eiendommer med hensyn til hvordan banken kan tilpasse seg til Parisavtalen og interne mål til klimareduksjon.

I forretningsområdene vil scenarioanalyser, kartlegging av klimarelaterte risikoer og måleindikatorer for klimarisiko, danne grunnlag for hvilke tiltak og oppfølging som må iverksettes for å ivareta både interne mål og mål i Parisavtalen, kfr for øvrig figur punkt 3.3.

4.3 Prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere hvordan klimarelaterte risikoer er integrert i overordnet risikostyring

Sparebanken Sør har et omfattende rammeverk for risikoappetitt og risikotoleranse for de ulike risikokategorier. Overordnet måleindikatorer for ESG-risiko og klima er/vil bli integrert i dette rammeverket. Rapport som viser status og utvikling av overordnede styringsmål og risikotoleranse utarbeides kvartalsvis. Disse rapportene behandles i bankens konsernledelse og styre, som kan følge utviklingen og påse at risikoen ligger innenfor mål som er satt for risikorammer og risikotoleranse. Klimarisiko er integrert i bankens prosesser for ICAAP, Pilar 3 og Gjenopprettingsplan. Klimarisiko er integrert i bankens internkontrollsystem. Hendelser og tap som følge av klimarisiko, blir rapportert i bankens hendelsesrapporteringssystem.

Styringsmål for klimarisiko vil bli videreutviklet. Spesielt vil vi ha fokus på å integrere klimarelaterte indikatorer for risiko og muligheter fra EU taksonomien og fra UNEP PRB når disse foreligger.

5 METODER OG MÅL

5.1 Metoder og beregninger for å vurdere om klimarelaterte risikoer og muligheter er i tråd med strategi og risikostyringsprosess

Klimautslipp i egen virksomhet:

Klimautslipp i egen virksomhet beregnes årlig basert på den internasjonale standarden "A Corporate Accounting and Reporting Standard", som er utviklet av "the Greenhouse Gas Protocol Initiative" – GHG-protokollen. Det er bare en svært begrenset andel av våre kunder som beregner egne klimautslipp. Vårt scope 3 er derfor kun relatert til egen virksomhet. Det aller vesentligste av klimautslipp i scope 3 er knyttet til klimautslipp fra forretningsområdene som vi pt ikke har tilstrekkelige data eller gode metoder for å beregne.

Klimautslipp fra forretningsområdene:

Det er pt ikke mulig å måle klimautslipp fra forretningsområdene, da det er bare en svært begrenset andel av våre kunder som beregner egne klimautslipp.

Klimautslipp fra utlånsvirksomhet:

Resultater og metodikk for beregning av klimagassutslipp fra utlånsporteføljen er basert på data fra Statistisk Sentralbyrå og fremgår av kapittel 4.

Resultater og metodikk for beregning av klimagassutslipp fra lån til bolig- og næringseiendom er basert på energiklasser og fremgår av kapittel 4.

Klimautslipp fra investeringer:

Klimautslipp fra investeringer vil bli beregnet når tilfredsstillende data og metoder foreligger.

Klimautslipp fra kapitalforvaltning:

Sporebanken Sør driver ikke kapitalforvaltning i egen regi, og det er derfor ikke relevant å beregne klimautslipp fra dette forretningsområdet.

Scenarioanalyser:

Scenarioanalyser vil, når de foreligger, bli benyttet til å vurdere om konsekvensene av klimarelaterte risikoer og muligheter, og for å avstemme om de er i tråd med bankens strategi og risikorammer.

5.2 Klimagasser (GGH) og tilhørende risikoer for Scope 1, Scope 2, Scope 3 og de relaterte risikofaktorer

Data om bankens status og utvikling med hensyn til klimautslipp (GHG protokoll) og ressursforbruk fremgår av tabellen og figuren under:

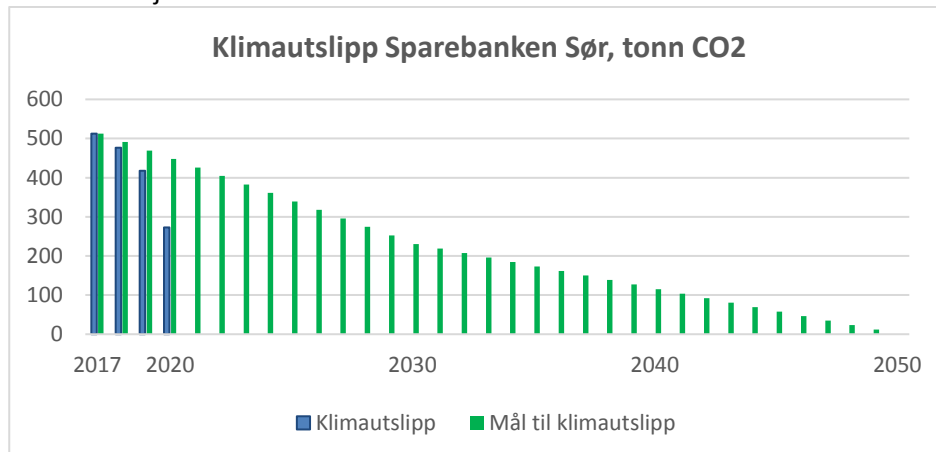
Klimautslipp, tonn CO2	2017	2018	2019	2020	2030 mål 55 % red
Klimautslipp Scope 1	33,2	33,2	22,8	19,0	
Klimautslipp Scope 2	333,2	293,5	195,5	181,3	
Klimautslipp Scope 3	146,3	149,7	199,2	72,7	
Sum klimautslipp	512,7	476,4	417,5	273,0	230,7
Antall årsverk	432	434	429	442	
Klimautslipp pr årsverk	1,19	1,10	0,97	0,62	
Oppvarmet areal, m2	27.498	26.893	23.964	23.004	
Energiforbruk, 1000 kWh pr år	6.845	6.103	5.383	4.926	
Energiforbruk, kWh pr m2	249	227	225	214	

Bankens klimautslipp er primært knyttet til energiforbruk og reisevirksomhet. Det er startet et arbeid med å kartlegge energiforbruk på bankens eiendomsportefølje, og analysere hvilke tiltak som må iverksettes for å innfri de mål som er satt til klimareduksjon. Når det gjelder reisevirksomhet er denne sterkt redusert i 2020 pga Covid 19, men banken vil fremover redusere reisevirksomheten gjennom gode digitale møteplasser og krav til reisevirksomhet. Banken er i god prosess til å kunne innfri mål til klimautslipp i 2030.

5.3 Måleindikatorer og resultater for å håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter

Klimautslipp fra egen virksomhet:

Figuren under viser utviklingen i klimautslipp de siste årene, og hvordan banken er i rute med å innfri mål til klimareduksjoner.

55%* REDUKSJON AV KLIMAUTSLIPP I 2030

*Referanseår 2017

0% KLIMAUTSLIPP I 2050

Klimautslipp fra forretningsområdene:

Banken har pt et begrenset omfang av måleindikatorer og styringsmål for klimautslipp fra forretningsområdene, kfr «Vedlegg 2, Scorekort i Bærekraftrapport 2020», www.sor.no.

Måleindikatorer og styringsmål for risikotoleranse for klimarisiko vil bli videreutviklet løpende. Spesielt vil banken ha fokus på å integrere klimarelaterte måleindikatorer for risiko og muligheter fra EU taksonomien, og fra UNEP PRB når disse foreligger.

6 VIDERE ARBEIDER

Det er nedenfor kort skissert viktige oppgaver i forbindelse med videreutvikling av arbeidet med klimarisiko.

1. Kvalitative og kvantitative analyser i alle relevante forretningsområder for å kartlegge risiko og muligheter i et kort og langsiktig perspektiv.
2. Samle data om klimarisiko til bruk i scenarioanalyser og kvantifisering av fysisk risiko og overgangsrisiko.
3. Utarbeide senarioanalyse når tilfredstillende modeller, data og rammeverk er tilgjengelig.
4. Bygge kompetanse om klimarisiko i hele organisasjonen.
5. Videreutvikle metoder og måleparameter for klimarisiko.
6. Videreutvikle overordnede styringsmål og risikorammer for klimarisiko og integrere disse i bankens rammeverk for risikostyring og risikorapporter.
7. Bygge porteføljer av grønne og bærekraftige aktiviteter, produkter og obligasjoner i alle relevante forretningsområder.
8. Videreutvikle arbeidet med å operasjonalisere klimarisiko i relevante forretningsområder.